

در گفتگو با غفاری، مدیر تالارهای بورس کالای ایران مطرح گردید؛

دلایل و نحوه فعالیت رینگ صادراتی پتروشیمی

سارا علیاری

از آنجایی که نداشتن اطلاعات دقیق از قیمت روز بازار کالاها و عدم دسترسی به بازارهای جدید یکی از مشکلات صادرکنندگان است لذا وجود چنین مواردی باعث شد تا مسوولان امر تصمیم به صدور کالاهای پتروشیمی از طریق بورس کالا بگیرند که از مزایای صادرات محصولات پتروشیمی از طریق بورس کالا را می توان به شرایط مساوی و برابر برای تمامی فعالان بازار این محصولات و کشف نرخ شفاف این محصولات اشاره کرد.

بورس کالا، جایگاهی برای رقابت سالم و برابر در زمینه این محصولات پتروشیمی است چرا که می تواند شرایط یکسانی را برای دسترسی صادرکنندگان به محصولات فراهم کند و از سوی دیگر اقدام به صادرات محصولات پتروشیمی از این طریق رونق معاملات پتروشیمی و کاهش هزینه های صادراتی برای صادرکنندگان و دیگر مزایای را برای تولیدکنندگان به همراه خواهد داشت.

بر اساس آمار حجم صادرات محصولات پتروشیمی در سال گذشته هفت میلیون تن به ارزش ۱۵ میلیارد دلار بوده است که پیش بینی می شود حجم صادرات این محصولات تا سال ۹۰ به ۱۴ میلیون تن برسد و بی شک این رشد حجم و ارزش معاملات تاثیر بسزایی در رونق معاملات بورس کالا خواهد گذاشت.

در همین راستا و پیرو ورود محصولات پتروشیمی به رینگ صادراتی گفت و گویی را با محمود غفاری، مدیر تالارهای بورس کالای ایران انجام دادیم که مشروح آن در ذیل می آید:

تفاوت در نوع خریدار است. بدین معنا که در رینگ داخلی شرایط به گونه ای دیده شده که تمام کشورهای منطقه یا سایر دنیا امکان عرضه در آن را دارند اما در رینگ صادراتی خریداران خارجی برای بازاری غیر از ایران در رینگ عرضه می کنند.

در رینگ صادراتی فعالیت ها برای عرضه کنندگان و خریداران متفاوت است بدین معنا که به طور مثال شرکتی مانند پتروشیمی اراک یا بازرگانی پتروشیمی و یا نفت جی هر یک کد کالاهای پذیرفته شده در هیات پذیرش را به همراه یک کار گزار عرضه کننده انتخاب می کنند و حداقل ۳ روز قبل از عرضه، توسط کار گزار این عرضه به زبان فارسی و انگلیسی در سایت بورس کالا قرار می گیرد. در این فاصله زمانی نیز خریدار کار گزار خود را انتخاب و نسبت به تایید ۵ درصد

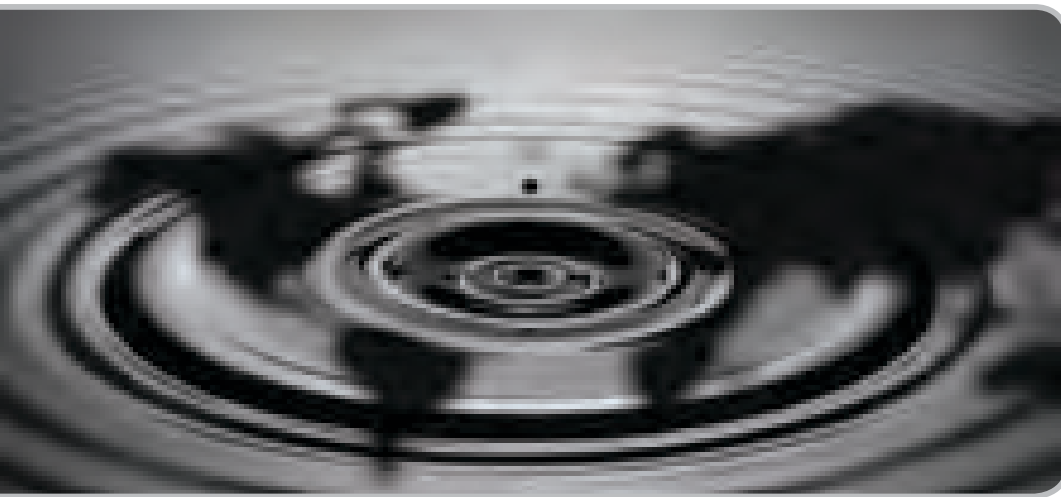
و مطابق مصوبه هیات دولت کلیه محصولات پتروشیمی به جز محصولات صادراتی که تا قبل این تعهد داشتند و برخی محصولات سبد حمایتی موظف به عرضه در بورس شدند تا پیش از این رینگ صادراتی در مورد محصولات فلزی وجود داشت اما برای راه اندازی رینگ صادراتی پتروشیمی مجبور به تجهیز سیستم شدید و بدین ترتیب این رینگ با اسلگ بیس، روغن پایه پارافین و نفتا شروع شد و بنا داریم تا پایان سال نیز اکثریت محصولات پتروشیمی را وارد رینگ صادراتی کنیم.

● مکانیزم فعالیت در این رینگ به چه صورت است؟

مکانیزم معاملات در رینگ های صادراتی داخل تفاوت چندانی با یکدیگر ندارد و مسأله اصلی

● برای شروع بحث، دلایل راه اندازی رینگ صادراتی را بیان فرمایید؟

اگر سابقه بورس کالا را دوره کنیم پی می بریم که علت راه اندازی این سیستم در بورس کالا مشکلاتی بود که در مورد تعیین نرخ محصولات مورد مبادله از زمان جنگ تاکنون وجود داشت بدین ترتیب که نرخ دستوری موجود همراه با رانت بوده و افراد سودجو از مابه التفاوت این دو سود می بردند و این تفاوت قیمت ها به استفاده از محصولات به صورت قاچاق منجر شده بود. از سوی دیگر در مرادوات با کشورهای خارجی نرخ های موجود کمتر از نرخ واقعی بود، بنابراین جمع موارد قانونگذار را بر آن داشت تا برای تعیین نرخ درست و شفافیت آن، سیستم جدیدی را به نام بورس کالا پدید آورد که تاکنون هم این سیستم در داخل موفقیت خوبی داشته است

به حساب کارگزار خریدار و یا دریافت شاهد اعتباری از فروشنده اقدام کرده و وارد رینگ صادراتی می‌شوند و در روز عرضه تعیین شده نیز کارگزار فروشنده به نمایندگی از عرضه کننده کالایی را که عرضه کرده روی تابلو می‌آورد و سپس خریداران از طریق کارگزار با سیستم الکترونیک حراج حضوری وارد سیستم شده که این مرحله با رنگ سبز نمایش داده می‌شود و به معنای «زمان ورود به بازار» است؛ پس از این مرحله، مرحله چانه‌زنی الکترونیک (حراج حضوری) است که با رنگ زرد نمایش داده می‌شود بدین معنا که در این قسمت افزایش عرضه و یا کاهش نرخ برای عرضه کننده و کاهش تقاضا و افزایش نرخ برای خریداران انجام می‌شود و این کار ادامه می‌یابد تا جایی که مبلغ عرضه و تقاضا با هم برابری می‌کند و در صورتی که میزان عرضه و تقاضا برابری کردند، نرخ توافق شده به کلیه افراد اعلام می‌شود و در حالتی که عرضه بیش از تقاضا باشد و کشف نرخ صورت گیرد مازاد کالا امکان می‌چینگ در سیستم بورس را دارد و در صورتی که عرضه کمتر از تقاضا باشد وارد فاز سوم یا همان زمان قرمز (رقابت) شده و طی یک دقیقه کارگزاران خریدار با هم به رقابت می‌پردازند و در نهایت طبیعتاً کالا به کسی که نرخ بالاتر را در زمان سریعتر زده باشد می‌رسد. بنابراین پس از کشف نرخ در تالار که عمده‌ترین وظیفه بورس است کارگزاران در سیستم الکترونیک، کالا را به خریدار تخصیص می‌دهند و پس از آن تسویه صورت می‌گیرد.

مقصد همان عرضه کننده محصول است.

● **شما به حضور کشورهای خارجی و مقصدهای غیر از بازار ایران اشاره کردید آیا کارگزاران بورس بین‌المللی هستند؟**
همه کارگزاران که در این رینگ فعالیت می‌کنند از سازمان بورس مجوز گرفته و طی آن مجوز؛ آنها برای هر گونه خریدار یا عرضه کننده در بورس کالا می‌توانند نمایندگی داشته باشند اما فعالیت آنها در سایر کشورها به خودشان مربوط می‌شود.

● **چه افراد یا اشخاص حقیقی یا حقوقی اجازه فعالیت در رینگ صادراتی را دارند؟**
کلیه اشخاص حقیقی و حقوقی بدون هیچ محدودیتی در بورس امکان فعالیت دارند و هر کس که تقاضای ورود به بورس را داشته باشد توسط کارگزار شناسایی و توسط همان کارگزار از بورس مشتری می‌گیرد و تا جایی که به قوانین بورس پایبند باشند امکان خرید یا فروش از طریق بورس را دارند و تنها کسانی که در معاملات گذشته خود توسط بورس یا عرضه کنندگان در لیست سیاه قرار گرفته‌اند امکان معامله در بورس را ندارند.

● **به طور کلی خرید و فروش در رینگ**

صادراتی با چه ابزاری صورت می‌گیرد؟
ابزار مورد استفاده در این رینگ، سیستم الکترونیک است و کلیه ۳ مرحله یاد شده از همان روش الکترونیک است و در نهایت اگر ناظر تالار معامله انجام شده در سیستم الکترونیک را تایید کند، این عمل تایید به صورت دستی انجام می‌شود و در حال حاضر کلیه تسویه‌های معاملات از طریق سیستم الکترونیک با بانک انجام می‌گیرد که همین اقدامات نیز ۶۰ درصد از حجم کار انسانی کاسته است.

● **با توجه به صادراتی بودن این رینگ چه ارزی مبنای داد و ستد در آن است؟**
مطابق آئین‌نامه کلیه ارزهای معتبر بین‌المللی امکان نرخ‌گذاری بر روی کالا را دارند اما بیشتر معاملات با نرخ دلار و یا یورو صورت می‌گیرد و پیش‌بینی می‌شود با ورود کشورهای منطقه به رینگ صادراتی که در آینده نزدیک در کیش راه‌اندازی می‌شود درهم و سایر ارزهای منطقه خلیج نیز در بورس استفاده شود.

● **استقبال افراد از این رینگ را چگونه ارزیابی می‌کنید؟**
۱۰۰ درصد فروش محصولات قیر در رینگ داخلی و صادراتی بوده است؛ از سال گذشته تاکنون نیز در مورد روغن پایه اسلگ بیس و پارافین قریب به ۵۰ درصد معاملات در رینگ صادراتی انجام شده است و برای محصولات پتروشیمی نیز چون تاکنون معامله‌ای صورت نگرفته در انتظار راه‌اندازی رینگ هستیم اما در چند مرحله که اعلام عرضه کردیم و به دلایل مختلف کنسل شد حضور خریداران در بورس کالا (IME) به شدت مشهود بود.

● **در حال حاضر چه شرکت‌ها و کارگزاری‌هایی برای حضور در این رینگ اعلام آمادگی کرده‌اند؟**
از نظر کارگزاری‌ها تاکنون حداقل ۴ کارگزار بسیار فعال، ۳ کارگزار نیمه‌فعال و الباقی نیز در حال مطالعه بازار هستند اما از شرکت‌های سراسر

● **هدف از بازارهای غیر ایران اغلب چه کشورهایی است؟**
تاکنون کشورهای آسیای جنوب شرقی، آسیای دور، اروپا و آفریقا وجود داشته‌اند و برای برخی محصولات نیز مانند کشورهای آفریقا، چین و پس از آنها عراق و افغانستان است در مورد اسلگ بیس هم هند مورد نظر است و در خصوص میعانات گازی و متانول نیز چین بازار هدف بوده اما آنچه مهم است آنست که در مقصدهای مورد نظر محدودیتی وجود ندارد و در آئین‌نامه نیز دیده شده که تعیین کننده

دنیا از اروپا، آفریقا و آسیا و ... در لیست این کارگزاران وجود دارد.

● **نوع نگاه کارگزاران بخش خصوصی به این رینگ چگونه بوده است؟**

هم اکنون پتروشیمی امیرکبیر و اراک از جمله بخشهای خصوصی عرضه کننده فعال در این زمینه هستند و پتروشیمی امیرکبیر در عرضه سولفور و کاستیک در این بورس فعالیت قابل توجهی دارد. این بخش در جهت تعادل بازار حرکت مثبتی داشته‌اند و در خصوص خریداران خارجی نیز کلیه آنها بخش خصوصی هستند. در رینگ صادراتی در خصوص عرضه قیر شرکت نفت جی و پاسارگاد به عنوان فعال ترین محسوب می‌شوند و در حال حاضر تنها بخش دولتی موجود در بورس شرکت بازرگانی پتروشیمی و شرکت پخش فرآورده‌های نفتی است که آنها نیز در حال خصوصی شدن هستند و به طور کلی می‌توان گفت که بخش خصوصی از رغبت بیشتری برای عرضه برخوردار است در حالی که بخش دولتی موظف به عرضه در بورس کالا است.

● **طبق برنامه موجود چه محصولاتی قرار است در رینگ صادراتی مبادله شوند؟**

در حال حاضر ۵ محصول از جمله LAB در شرکت بازرگانی پتروشیمی و ۲ محصول از شرکت پتروشیمی و ۲ محصول از شرکت پتروشیمی امیرکبیر (LL۲۰۹AA) در عرضه‌های بورس کالا هستند و بر اساس برنامه هماهنگ شده قرار است در فاز اول ۲۰ نوع کالا پتروشیمی که تولید آنها تا سقف ۲۰ هزار تن است در بورس عرضه شود و پس از فاز اول کلیه محصولات پتروشیمی در رینگ صادراتی عرضه شود.

● **این فازبندی بر چه اساس شکل گرفته است؟**

این فازبندی برای سنجش بازار و یافتن مشکلات و راهکارهای آن است و به نظر می‌رسد فاز اول تا پایان امسال و فاز دوم از ابتدای سال آینده انجام شود.

ضمن اینکه برنامه بورس کالا تسریع در کوتاه کردن این زمانهاست اما نکته مهمتر استقبال برخی از کشورهای منطقه برای فعالیت در رینگ صادراتی کیش است که فعلاً به صورت بازدید از منطقه و اعلام شفاهی منطقه اعلام شده است و در صورت موفقیت رینگ صادراتی که برای محصولات پتروشیمی و فرآورده‌های نفتی این بورس کالا خواهد بود از تجربیات آن برای راهاندازی بورس نفت اقدام اساسی می‌شود چرا که نگاه ما به آینده، راهاندازی بورس نفت است

و هیچ کس در کشور به اندازه بورس کالا در این زمینه تجربه کامل ندارد.

● **هر چند شکی در زمینه تجربه بورس کالا در این زمینه وجود ندارد اما بسیاری از کارشناسان مدعی هستند که شرایط برای راهاندازی بورس نفت واقعی مهیا نیست؛ نظر شما در این رابطه چیست؟**

کل معاملات نفت به طور خاص در بورس‌های دنیا به صورت کاغذی انجام می‌شود اما در سالهای اخیر مخصوصاً در آسیای میانه و خاورمیانه هر دو بورس‌ها نقش خود را به خوبی ایفا کرده‌اند. در بورس کالا همزمان با اثبات؛ معاملات آتی مطالعه و راهاندازی شده و بستر برای معاملات آتی و Option آماده است و تجربه معاملات آتی بر روی طلا به صورت انس و سکه طلا و مفتول مس چنان ما را آماده کرده است که برای هر کالای دیگری نیز می‌توانیم از روشهای کاغذی و معاملات به روش ابزار مشتقه

نکته مهم استقبال برخی از کشورهای منطقه برای فعالیت در رینگ صادراتی کیش است که فعلاً به صورت بازدید از منطقه و اعلام شفاهی مطرح شده است

استفاده کنیم. در کل نباید فراموش کرد که در ابتدای راه استفاده از ابزار مشتقه کسی غیر از بورس کالا به این کار اقدام نکرده است به همین دلیل اگر نیاز به معاملات آتی و ابزار مشتقه برای بورس نفت باشد تنها جایی که تجربه دارد بورس کالا است.

● **گفته شما کاملاً صحیح است اما وزیر نفت دولت نهم هم به عنوان یکی از متولیان این امر هم بر این اعتقاد است که شرایط داد و ستد شبکه‌های کاغذی را نداریم، این مسأله را چگونه ارزیابی می‌کنید؟**

نگرانی وزارت نفت به جاست چرا که عمده درآمد ما وابسته به نفت است و در صورتی که با یک حرکت غلط و نادرست کل موضوع بورس نفت به چالش کشیده می‌شود اما ما در بورس کالا این توانایی را داریم که انتظارات آنها را برآورده کنیم و هم اکنون هم در حال مذاکره هستیم و آنرا ادامه می‌دهیم تا زمانی که اطمینان کامل برای آنها پدید آید.

● **آیا برنامه خاصی برای ورود طلا و سایر محصولات هم به رینگ صادراتی دارید؟**

بورس کالا بستر ایجاد می‌کند و وقتی بستر ایجاد

شود نوع کالا مهم نیست و تنها فرهنگ‌سازی و تبلیغات و فعالیت عمده کارگزاران را به عنوان شرط اصلی برای حضور سایر کالاها مطرح می‌شود اما به طور کلی چون بستر این امر آماده است آمادگی هر گونه عرضه و تقاضا وجود دارد.

● **به مسأله تبلیغات اشاره کردید تاکنون چه فعالیتهایی در این زمینه انجام داده‌اید و آیا برنامه خاصی برای ایجاد جذابیت بیشتر برای خارجی‌ها دارید؟**

باید این مسأله را بپذیریم که در زمینه تبلیغات برای کشورهای خارجی ضعیف عمل کردیم اما برای سال جاری برنامه متعددی در این زمینه داریم و با سفر به عربستان و شرکت در نمایشگاه ریاض در نظر داریم استراتژی این کار زده شود.

● **بسیاری از منتقدان بورس نفت معتقدند تعلل ما باعث شده تا سایر کشورها از جمله دبی گوی سبقت را در بورس نفت از ما برآید، حال با فرض صحیح بودن این امر بورس نفت ایران چه جذابیتی را برای حضور سرمایه‌گذاران خواهد داشت؟**

در سفر ما به LME که ۲ سال پیش داد و ستد پلاستیک در آن راهاندازی شده است متولیان آن در پاسخ به سوال ما در مورد موفقیت این نوع معامله در بورس اظهار کردند که ما ۲ تولیدکننده اساسی در خاورمیانه داریم که ایران و عربستان هستند اما این ۲ با همکاری نکرده و به ما انبار نمی‌دهند و این سبب عدم موفقیت ما شده است.

این مسأله نشان می‌دهد که با توجه به تولید محصولات پتروشیمی و محصولات نفتی، قسمتی از نیاز بازارهای جهانی در اختیار ایران است و طبیعتاً هر خریداری بالخصوص اروپایی‌ها به دنبال کیفیت و قیمت مناسب و روانی معاملات هستند که این موارد حرف اساسی را می‌زنند و این برای ما یک نقطه قوت است.

● **با توجه به اینکه راهاندازی رینگ صادراتی مقدمه‌ای برای انجام فاز دوم بورس نفت است، علت به تعویق افتادن آن در دفعات قبل چه بوده است؟**

سازمان بورس معتقد است که عرضه محصولات پتروشیمی یک عرضه استراتژیک است که قبل از هر نوع اقدامی می‌بایست آئین‌نامه دقیقی برای آن تهیه شود. بنابراین کار کارشناسی در این زمینه انجام شد و آئین‌نامه جدید نیز ابلاغ شده است و پس از تصویب دستورالعمل داخلی آن امکان عرضه‌های پتروشیمی در رینگ صادراتی کیش فراهم شد.

